

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

4 JERNBANESTASJONEN I BUDAPEST
6 JEG VAR EN FREMMED, OG DERE TOK IMOT MEG

8 JEG ER FORDI VI ER
10 HÅP I HÅPLØSHETEN

LYS OG LIV

NR.4/15.
81. ÅRG.

TEMA

Nestekjærlighet

VIDAR L. HAANES

Rektor

Med glad velvilje

«Hvert sogn forsørger sine trængende uden tvang eller knur, med glad velvilje», skrev biskop Pavels i Bergen i visitasberetning for Sunnhordland i 1818. Overalt syntes den kristelige kjærlighet å fungere bedre enn den offentlige tvang, mente han. Professor Nina Witoszek har hevdet at den kulturelle og sosiale utvikling i Norge på 1800-tallet, inkludert venstrebevegelsen og sosialismen, er inspirert og preget av prestene og verdisettet i den prestedominerte opplysningsfilosofien i Norge etter reformasjonen. Det er fortsatt gjenskjæret av et sterkt kristent livssyn og kristen moral som setter kraft i det man i vårt århundre forbinder med de mest radikale og liberale verdier.

Fattigpleien var et kirkelig ansvarsområde før staten overtok. I ordinasjonsritualet het det at presten skulle oppfordre menigheten til barmhjertighet mot de nødlidende og til kjærlighet mot alle. I 1890-årene, under de økonomiske nedgangstidene, var det knapt noen offentlig hjelp å få for de fattige i hovedstaden. Men i Indremisjonens hus i Møllergata var det daglig servering og utdeling av mat, klær og brensel. Staten var streng, men prestene, indremisjonen og de diakonale institusjonene gjorde sitt beste for å hjelpe de trengende. En utfordring, både da og nå, er at det ikke bare handler om barmhjertighet, men også om rettferdighet. Kirken har i sitt offentlige engasjement også satt fokus på rettferd og forpliktelse.

Mikael Hertzberg var prest i arbeiderstrøkene i Kristiania og ble tilsatt som første småkirkeprest på Tøyen, samme år som MF ble stiftet. Han tok permisjon for å jobbe på Nylands mekaniske verksted, for å bli kjent med arbeiderkulturen. Han var ingen hvem som helst, som sønn av statsråd Nils Hertzberg og sønnesønn av opplysningspresten og Eidsvoldmannen Niels Hertzberg. Mikael Hertzberg ble i den offentlige debatt omtalt som naiv, som en som trodde for godt om de trengende. Men han pleide ofte å svare at han heller ville ta feil på de smås side enn på de stores. Det er en holdning vi kan lære av.

«Hvert sogn forsørger sine trængende uden tvang eller knur, med glad velvilje» ble det altså sagt for 200 år siden. Ertersom flyktingestrømmen øker og nøden blir synlig i våre bygder og sokn, kan vi si det samme?

Innhold

S. 4

JERNBANESTASJONEN I BUDAPEST
MF-student Kristian Øgaard og kona så bildene fra den kaotiske jernbanestasjonen i Budapest. De reiste fra Nittedal med bilen full av klær og hygieneartikler.

S. 6

JEG VAR EN FREMMED, OG DERE TOK IMOT MEG

Midt i all organiseringen ser jeg plutselig et lite barn som står og hutrer og fryser mens det spiser som om det sto om livet. Da slår det meg: Dette skjer faktisk i min by. Dette skjer i Oslo.

S. 8

JEG ER FORDI VI ER

På bredden av Victoriasjøen har de vist at deling er livgivende. Når liv og kunnskap deles slipper frykten og fattigdommen taket.

UTGIVER
Det teologiske Menighetsfakultet
Pb 5144 Majorstuen, 0302 Oslo
Telefon: 22 59 05 00
E-post: lysogliv@mf.no
Bankkonto: 6038 05 58583
www.mf.no

Bladet kan lastes ned elektronisk på mf.no (gratis tjeneste)

REDAKSJON
Lena S. Sandvik, redaktør
Vidar L. Haanes, ansv. redaktør
Marianne Torp, red. medlem
Atle O. Sørvik, red. medlem

PRODUKSJON OG TRYKK
Foto på omslag: Kristian Øgaard
Layout: Neue
Trykk: Østfold Trykkeri, Askim

ANNONSEINFORMASJON
Ønsker du å annonsere i bladet, ta kontakt med Marianne Torp. Har du andre spørsmål er du velkommen til å kontakte oss.

20 000 abonnenter mottar bladet fire ganger i året. Abonnentene består av MF-venner, tidligere studenter og ansatte, alle menighetsråd og kirkelige organisasjoner og institusjoner. Ved kildehenvisning kan artikler i *Lys og liv* gjengis fritt.

Side 10

HÅP I HÅPLØSHETEN – REISEBREV FRA ROMANIA

Hvis det er en ting jeg er sikker på, er det dette: Her er barn som vil lære. Men de andre sannhetene ligger og murrer i bakgrunnen: De kan så altfor lite. Mange av dem er for gamle. De går ikke på skole og kommer ikke til å gå på skolen.

S.16

JESU SELVHENGIVELSE OG VÅRE OFRE

Så langt våre kulturelle minner strekker seg har menneskelivets mening vært uløselig knyttet til offerforestillinger.

S. 19

ANDAKTEN. FOR EG HØYRER MENNESKA TIL ...

På et eller annet vis henger vi sammen. *Kvart menneskes død minsker meg, for eg høyrer menneska til.*

LENA SKATTUM SANDVIK
REDAKTØR

For noen år siden ble jeg kjent med historien om mannen med det vakre hjertet. Du har kanskje hørt den? En ung mann skrøt av hjertet sitt og viste frem det lyteløse, glatte og vakre hjertet på byens torg. Da står det frem en gammel mann og hevder at hans hjerte er vakrest. Han holder frem et hjerte fullt av sår, arr, groper og rynker. Hjertet hans er preget av livet: Av kjærlighet som er gitt og fått, av kjærlighet som ikke ble gjengjeldt.

Historien ender med at den gamle mannen får en bit av den unge mannens hjerte – med glatt og vakker hud. Den unge

mannen har ikke et lyteløst hjerte lenger. Han får en bit av den gamle mannens hjerte, med gammel og slitt hjerte hud.

Dette nummeret av *Lys og liv* handler om at vi åpner hjertene våre for hverandre. Om å ikke gå forbi. Om et felles vi. Jeg er – fordi vi er.

Vi får møte MF-studenter og lærere som velger å stille seg åpne for påvirkning fra andre. Som gir av sitt hjerte, og som blir preget av sine medmennesker.

Dette nummeret skal inspirere til neste kjærlighet. Til hjerter som stadig blir vakrere av nye arr, groper og sår.

Jernbanestasjonen i Budapest

MF-student Kristian Øgaard og kona så bildene fra den kaotiske jernbanestasjonen i Budapest. De reiste fra Nittedal med bilen full av klær og hygieneartikler.

TEKST: LENA S. SANDVIK
FOTO: KRISTIAN OG ASTRID ØGAARD

Tidlig i september er Astrid Øgaard på jobb som ungdomsarbeider i Nittedal. Bilder av slitne og trette flykninger har floreret i mediene i det siste, og Astrid ønsker å samle inn klær til flykningene som har kommet til Norge. Asyilmottaket på Skedsmo har sagt at de trenger alt hva de kan få. – Målet var å fylle opp Toyota Corollaen vår med klær og leker, men det tok litt av, smiler Kristian.

DER DE TRENGER DET

Da innsamlingen var ferdig hadde de 20 kubikk med klær. Asyilmottaket hadde i mellomtiden fått inn mye av det de trengte og hadde ikke behov for mer. – Det var mange som ville gi, så lagrene på asylmottakene rundt oss var fylt opp, sier Kristian.

– Vi får bare dra dit de trenger dette, sa Astrid til Kristian. Og Kristian var med. Det var naboene deres, Sunniva Roaldseth og Erlend Roaldsnes, også. – Vi hadde sett bilder av 10 000 flykninger på den største jernbanestasjonen i Budapest. I Ungarn gjør myndighetene lite for flykningene, noen frivillige gjør en del, men mange i landet er kritiske til innvandringen.

Øgaards tok kontakt med noen frivillige i Budapest via Facebook. – Vi hadde mye av det de hadde behov for, sier Kristian.

Venneparene hadde ikke penger og ikke transport. De la ut en melding på Facebook med spørsmål om forbønn og penger: – Vi sa til Gud at han måtte hjelpe oss hvis vi

Vann
Flykningene på jernbanestasjonen trenger vann, og hjelperne deres har funnet leverandører som gir dem mengder av vannflasker. Kristian er med å bringe vannet.

Kristian Øgaard
Foto: Normisjon

skulle gjøre dette. Skjærgårds og Acta - barn og unge i Normisjon lånte oss sine store biler. Vi fikk også inn ganske mye penger fra forskjellige folk. Så kjørte vi, sier Kristian.

FLYKNINGER FRA TOGET

Gruppen med frivillige i Ungarn var ikke organisert, så Kristian og gjengen var spente, og håpet at de hadde valgt rett fremgangsmåte. De brukte tre dager på reisen til Budapest.

– Vi kom med masse klær og store biler inn i en ukjent by. Vi skulle rett til jernbanestasjonen. En gruppe frivillige hadde satt opp noen telt på en liten del av en parkeringsplass. Der kunne folk med behov for søvn få slå seg ned. De frivillige gjorde rent mellom hvert besøk. Vi kjørte bilen vår inn, og de fikk ganske mye av det vi hadde. Vi gav dem også en del penger, så de kunne kjøpe diverse ting til flykningene.

Da de fire vennene hadde vært på stasjonen i en halv time, kom det et tog med 120 flykninger. Slike tog kom flere ganger om dagen. – Flykningene var vant til at de som møtte dem var fiendtlig innstilt. Det var fint å se hvordan de frivillige tok imot dem.

FOTBALL OG HÅP

En liten gutt i flykningestrømmen fra toget kom bort og ville sparke fotball med Kristian. – Vi kunne ikke prate sammen, men vi kunne sentre til hverandre. Da jeg måtte gå, fortsatte han å leke med kona mi, og det rørte oss at

han til tross for situasjonen orket å leke. Kona mi bare gråt etterpå. Vi så noe av håpet i leken. Foreldrene bærer mer på bekymringene, og virker mer preget, forteller Kristian. Han fikk gått en tur med to av dem som ledet dette frivillige mottaket. Den ene hadde vært der i to måneder, den andre i fem uker. De sto veldig alene. De var slitne.

– Noe av det viktigste på turen var at vi fikk gitt de frivillige anerkjennelse. Det betydde noe for dem at vi kom helt fra Norge med store mengder med klær, forteller Kristian.

Han og vennene reiste videre til den største jernbanestasjonen – som vi har sett bilder

Kristian ble med og hentet vannflasker til flykningene med bilen sin. Vannet ble tatt imot av frivillige. – Plutselig var det ti stykker som bar vann ut av bilen. Det var fint og sterkt å se alle som ville hjelpe, sier Kristian.

NÆRT OG FJERNT

Vennene var bare én dag i Budapest. – Det var det vi hadde tid til. Jeg sier til meg selv at jeg bare kunne dratt til Tøyen med alle klærne. Men jeg trengte en sånn tur, som tok litt lenger tid, og som ble en litt større sak. Turen lærte meg at jeg må engasjere meg lokalt. Den innsatsen som gjøres her i Norge er like viktig som innsatsen som skjer i Tyskland, i Ungarn og Hellas. Jeg håper at vår tur kan inspirere, ikke nødvendigvis til å dra noe sted, men til å gjøre noe lokalt.

– Turen har gjort noe med min kristne tro. Min neste er langt vekke på den andre siden av kloden, men

min neste er også min nabo. Noen ganger kan det være lettere å dra til de som bor langt vekke. Det at jeg gir over bankkontoen gjør ikke så mye med meg som når jeg møter noen ansikt til ansikt. Det er en utfordring for oss at vi har lett for å holde avstand til ting, sier Kristian.

«Jeg håper at vår tur kan inspirere, ikke nødvendigvis til å dra noe sted, men til å gjøre noe lokalt.»

fra på nyhetene. Der hadde de frivillige hjelperne et nedlagt butikkløstale som de brukte til lager. Det bodde mange flykninger på den store jernbanestasjonen. Grupper av unge menn sang og skapte liv. Det var håp midt i elendigheten. – Det var fint å møte disse menneskene, for de er mennesker. Ikke bare flykninger.

«Det handler ikke om å være snill. Det handler om teologi i praksis.»

Jeg var en fremmed, og dere tok imot meg

TEKST: SOLVOR M. LAURITZEN
FOTO: LENA S. SANDVIK

– Midt i all organiseringen ser jeg plutselig et lite barn som står og hutrer og fryser mens det spiser som om det sto om livet. Da slår det meg: Dette skjer faktisk i min by. Dette skjer i Oslo.

TEOLOGI I PRAKSIS

Petter Normann Dille går profesjonsstudiet i teologi på MF. Dette semesteret skriver han på en avhandling om korset og lidelse. Mens han skriver strømmer inntrykkene på fra media. Bilder av overfylte båter og togperronger. Av politiet som på brutalt vis stanser barnefamilier ved grenser. Av mennesker som løper for livet. Av et dødt barn på en strand. For Petter blir det for vanskelig å sitte inne og skrive mens virkeligheten herjer utenfor lesesalens vegger. Han må handle for at teologien skal bli troverdig.

– Vi må plukke opp korset og gå sammen med dem som har det vanskelig. Jesus sier «Jeg var en fremmed og dere tok imot meg». Det handler ikke om å være snill. Det handler om teologi i praksis.

EN BEVEGELSE BLIR TIL

Petter møter oss på Tøyen torg i slutten av september. På dørene til lokalet han låser oss inn i står det «REFUGEEES WELCOME

TO NORWAY». Fra utsiden bærer ikke dette preg av å være en provisorisk løsning. Men Petter kan fortelle at organisasjonen bare har eksistert i fire uker.

Det hele startet med en Facebook-gruppe. De om lag 300 flyktningene som hver dag kom til politiet på Tøyen for å registreres, møtte et system som var laget for å ta imot 20. Dette resulterte i lange køer utenfor døra. I køene sto mennesker i sommersko og tynne klær. Først når flyktningene er registrert får de hjelp av myndighetene. Gjennom Facebook-gruppen tok noen initiativ til å samle inn klær til flyktningene. De første dagene møtte nærmere hundre frivillige opp for å bidra. Køen av folk som ville gi til flyktningene var mange meter lang – og stadig nye kom til.

– Det var så mye å gjøre, og det var ingen struktur. En helg måtte vi bare sette oss ned og spørre hverandre: Hvordan skal vi gjøre ting? Hvem er du? Hva kan du? På dette tidspunktet var vi over 250 frivillige.

Petter forklarer at frivillige fra RWTO er i sving fra tidlig morgen til sene kvelden hver dag. Hver kveld deler de ut klær, sko, mat og hygieneartikler i bakgården til Politiets utlendingsenhet (PU). Petter guider oss gjennom de ulike lagrene og forklarer oss systemet som har vokst frem. For et utrent øye ser det ut som enorme mengder.

– Vi får inn mye vi ikke kan dele ut, og som derfor blir sendt videre til andre

steder. Men vinterjakker og vintersko kan vi ikke få nok av. Akkurat nå kan vi ikke prioritere at de som i det hele tatt har sko eller en tynn jakke kan få vinterklær. Vi kan bare gi til dem som ikke har noe, som går i sandaler og t-skjorte.

FORNYET HÅP

Petter er tydelig veldig engasjert. Han forteller om å være med i en bevegelse. Om å oppleve sammenheng med teologien han jobber med. Om å få fornyet håp.

– Dette har vist meg at vi berøres når vi ser mennesker ha det vanskelig. Ofte tenker man at man ikke kan gjøre noe. Men det nytter, og alle kan bidra. Du kan gi klær hvis du har det. Eller du kan gi tid hvis du ikke har klær til overs. Du kan koke kaffe om du synes pakking er for krevende. Og byen og landet vårt blir bedre for hver person som bidrar. Engasjementet her har gitt meg troen på at man faktisk kan endre verden der man er.

Tre uker etter at intervjuet ble gjennomført har registreringen av flyktninger flyttet til Råde, og lokalene på Tøyen er tomte. Men selv om de synlige tegnene er borte, har det hele satt spor i menneskene som var engasjert. For Petter betyr det blant annet at avhandlingen har byttet tema. Nå skriver han om hva det gjør med oss å møte mennesker med så grunnleggende behov. Refleksjoner rundt RWTO sitt arbeid sees i lys av andre teologers fremstillinger av lidelse, barmhjertighet og nåde.

Jeg er fordi vi er

På bredden av Victoriasjøen har de vist at deling er livgivende. Når liv og kunnskap deles slipper frykten og fattigdommen taket.

TEKST: SOLVOR M. LAURITZEN
FOTO: TOR STEINAR RAFOSS

I 2005 blir Ellinor og Tor Steinar Rafoss pensjonister. De engasjerer seg i sosialt arbeid i Kenya, og får gjennom det invitasjonen fra landsbyen Asembo Bay i Kenya til å bidra. For sparepenger kjøper de en tomt og uferdige bygninger etter et prosjekt som har stoppet femten år tidligere.

KUNNSKAPENS HUS

Ellinor, Tor Steinar og Alex Omino, som bor i landsbyen, kaller sammen landsbyens eldste for å diskutere hva den nykjøpte tomta skal brukes til. De står midt i et år preget av hunger. Konklusjonen blir: – La oss dyrke mat sammen.

Sammen starter de prosjektet *Dala Rieko, kunnskapens hus*. Stedet blir et sentrum for kunnskapsdeling etter modell fra Stan Burkeys bok *People first*.

– Oppdraget er mat på bordet. Altså innsats for å finne sikre dyrkingsmåter for viktige matplanter, produksjon for balansert diett og øving i å dyrke sammen og på egen

jord. Vår oppgave var å være der som frivillige deler av året og delta sammen med alle. De kaller oss mentorer, forteller Tor Steinar.

Dala Rieko er et jordbrukslaboratorium. Alle inviteres inn for å dele sin kunnskap om matproduksjon. Bøndene i landsbyen bruker tomta på Dala Rieko til å teste ut ulike metoder. Kunnskapen om hvilke praksiser som gir resultater tar deltakerne med seg hjem til egen produksjon.

Driften styres i det daglige av fire personer. Disse holder læring og produksjon sammen, og leder utviklingen. Ellinor forteller at Margaret Odola er hovedansvarlig på Dala Rieko, og at hun var blant de første som eksperimenterte med alternative metoder for dyrking.

– Jeg begynte å anvende metodene jeg lærte på Dala Rieko på egen jord. En mann kom bort til meg og sa «Ikke en gang ved mitt hus kan man se trær som dette, og du er kvinne!» Han begynte å konkurrere med meg, og det likte jeg! Jeg tenkte at hvis folk begynner å kopiere det jeg gjør, da blir det utvikling. Jeg inviterte ham til Dala Rieko for å lære mer.

DEL ELLER DØ

I kunnskapens hus ved Victoriasjøen har de vist at både den samlede kunnskapen og maten vokser bedre når deling får være det grunnleggende premisset. Collins Awandu er ansvarlig for ungdomsgruppene.

– Det vi deler videre har vi også lært gjennom at andre har delt med oss, forteller Collins. Deling har utvidet vår kunnskap som folk, og gjort oss i stand til å gi opplæring til mange ulike institusjoner.

Tanken om deling er nært knyttet til det afrikanske uttrykket Ubuntu. Begrepet lar seg vanskelig oversette, men kan bety noe slikt som at «min menneskehet er uløselig bundet opp i din», eller ganske enkelt at «jeg er fordi vi er». I dette perspektivet kan nestekjærlighet umulig beskrives som noe som går i én retning, fra en giver til en mottaker. Ubuntu uttrykker at det å dele er en livsnødvendighet for alle. Den som er alene, er nesten død. Det er gjennom fellesskap med andre at vi blir til.

– I livet har vi oppdaget gleden og nødvendigheten av det å dele, sier Tor Steinar. Bevisstheten om rike Norge ble mer og mer tydelig for oss. Vi leste Lukas 16 om den rike mannen og Lasarus og forsto alvorret. Det handler om å dele eller dø.

JEG ER FORDI VI ER

Kunnskapsdelingen har vært livgivende for flere enn Tor Steinar og Ellinor. De forteller at den lokale bonden Ann Awino Ounga reiste seg under folkemøte på påskeaften i 2014. Det var noe hun ville formidle:

– Jeg er fri fra frykten for hunger! Mine barn skal aldri gå til sengs sultne! Jeg mestrer smart farming!

Når det anerkjennes at *jeg er fordi vi er* blir deling en livsnødvendighet. Og når vi deler blir det mer av alt, bortsett fra frykt.

FAKTA

På feltarbeid i Kenya ble MF-postdoktor Solvor Mjøberg Lauritzen kjent med prosjektet Dala Rieko Community Based Organisation. Organisasjonen drives i samarbeid mellom lokalbefolkningen i Asembo Bay, Kenya og Ellinor og Tor Steinar Rafoss, pensjonister fra Søgne. Organisasjonen som er inspirert av Stan Burkeys bok *People first* er et eksempel på hvordan stor utvikling kan skje dersom man tar utgangspunkt i ressurser som allerede ligger i lokalsamfunnet.

Håp i håpløsheten

REISEBREV FRA ROMANIA

Hvis det er en ting jeg er sikker på, er det dette: Her er barn som vil lære. Men de andre sannhetene ligger og murrer i bakgrunnen: De kan så altfor lite. Mange av dem er altfor gamle. De går ikke på skole. De kommer ikke til å begynne på skolen.

TEKST: SOLVOR M. LAURITZEN
FOTO: ILLUSTRASJONSBILDER AV
FRELSESARMEEN/KRISTIANNE MARØY

Jeg leker stolleken og taper med vilje hver gang, slik at den lille jenta på fem år kan få være med på dansen litt lenger. Jeg sitter med S og hjelper henne med tallene. Hun er 14 år, men tall kan være like vanskelige å lære for ungdommer som for barn. Jeg ber henne fortelle meg hva tallene heter på rumensk. Hun smiler i øyekroken. Rollene er byttet! Nå er det hun som lærer meg. Lærer! Lærer! Jeg greide det! Læreren løper mellom de 19 barna. Den yngste er 5. Den eldste er 16. De lærer det samme. Tallene. Bokstavene. Mestringen.

MORGENDAGENS TIGGERE?

Dere må sitte stille når vi spiser, sier læreren. Men ingen av guttene vil spise. De vil heller spille fotball ute i sola. Jeg klandrer dem ikke. Men jeg spiser potetsalat og fiskepinner med jentene. Vi klipper ut blomster i farget papir. F har så mange klær på seg at hun nesten ikke kan bevege seg. Men hun stavrer seg bort til meg. Tar hånden min. Vil så gjerne sitte på fanget.

Er dette morgendagens tiggere, tenker jeg. Kommer jeg til å møte dem igjen i Oslo s gater? Hva skal de ta seg til i Romania, hvor arbeidsledigheten er så høy, og hvor selv de mest oppegående lærerne tenker at det er noe i disse barnas «natur» som gjør at de ikke kan, ikke vil, aldri kommer til å lære?

Men så skinner sola. Og så blomstrer trærne. Og så møter jeg så mange fra Frelsesarmeen som vil så veldig, og som utøver en pedagogikk jeg virkelig lar meg imponere av. Hvert barn skal mestre. Hvert barn skal bli sett. Alle forslag til svar tas med. De sitter samlet rundt et bord så de ser hverandre, konstruerer kunnskapen i fellesskap. Her får de lov til å småsnakke, le, se på hverandre, være sammen. Er dette morgendagens skole? Eller er det gårdsdagens skole som vi har mistet, og som disse barna minner oss om nødvendigheten av?

SPILL, SIGØYNER, SPILL!

Vi besøker barna hjemme. Inn en port, og A og L kommer stormende mot meg, kaster seg rundt halsen min. Blir hengende der. Hvordan går det med dere? Bine, bine, bine. Alt er bra. Vi blir ønsket velkommen inn. Det er ti barn som har vokst

opp her. Foreldrene reiste fra barna da L var nyfødt. Jeg har oppdratt disse barna som om de var mine egne, sier onkel. Men vi har ikke hatt penger til skolebøker og fine nok klær for skole. Han peker på trekkspillene som henger på vegggen – de er den eneste inntektskilden vi har.

«Spill, sigøyner, spill min yndlingsmelodi. Spill slik at jeg glemmer hat og sjalusi,» synger taterne i Norge. Og jeg tenker at også denne familien har hatt nok av sorg og å drukne i musikken.

Jeg har vært i så mange hjem at de blander seg i minnet. Jeg sitter om kvelden og prøver å samle inntrykkene i feltnotater. Beskrive luktene og følelsene. Gjenta samtalene.

Jeg prøver meg som antropolog. Og jeg merker så veldig at det er jeg som er instrumentet som skal samle inn data. Hvert fiber i kroppen tar del i prosessen.

DYR OG MENNESKER

De to familiene som bor vegg i vegg, eller tun i tun, gir meg de neste inntrykkene. Først må de vise meg dyrene. De har bygget to små hus her, i leire og bølgeblikk. De

Rom-barn

Solvor M. Lauritzen forsker på Frelsesarmeens skoletilbud for Rom-barn i Romania. Hun får også besøke mange av familiene i hjemmene deres.

ROMANIA

Frelsesarmeen i Norge og Romania samarbeider om et uformelt skoletilbud for Rom-barn i Romania. MF-postdoktor Solvor Mjøberg Lauritzen forsker på dette utdanningstilbudet. Kun mellom 20 og 25 prosent av Rom-barn i Romania fullfører barneskolen, og det er derfor behov for mer kunnskap om hvordan det kan legges til rette for et bedre skoletilbud for Rom-barn.

Tro, håp og kjærlighet

Jeg tror på skole, jeg håper på endring og jeg blir mer og mer glad i disse barna.

står tett sammen på den ene siden av tunet – og huser to familier. På den andre siden er plank satt sammen til skur til dyrene. En hest. Den er bestemor sin. Den heter Bianca. To store griser. Hva heter de, spør jeg. Nei, de har ikke navn. De er mat. Men klappes på kan de. Og jeg foreslår at de kan hete Bacon 1 og 2. Og så er det dette buret med duer. Og jeg får lære å fange en due i beina, og holde den fast så den ikke flyr. Barna er stolte over alt de har å vise frem. I enden av tunet, ved det åpne bålet, sitter bestemor og rører i gryta. Det er der vi alle ender opp etter all begeistringen. Bestemor, mødrene, barna, og vi fra Frelsesarmeen.

De bor ufattelig trangt alle disse familiene. Så trangt at jeg må legge hodet på skakke når jeg kommer inn i de vindusløse rommene for å vurdere om det er plass på gulvet til alle kroppene på en gang. Dermed er ikke hus det samme her som det er for meg. Himmelen er taket. Og mesteparten av tiden tilbringes ute på tunet.

PÅGANGSMOT OG SMERTE

Har S gått på skole? spør jeg moren. Ja, det har hun. Men hun måtte gå førsteklasse tre ganger, og da mister man retten til å gå på vanlig skole. Man må omplasseres til spesialskole. Og det er for langt unna. Men jeg vil så veldig gjerne at hun skal lære å lese og skrive. Kan du lese og skrive, spør jeg moren. Nei. Heller ikke hun har gått på

skole. Jeg ser bort på S. Det lyser ikke akkurat evneveikhet av henne. Snarere ser jeg en ryggrad og et pågangsmot der inne, og veldig mye smerte. Og jeg føler meg overbevist om at her, akkurat her, ved dette bålet, skulle vi satt opp en krittavle og begynt å undervise. Jeg tror vi alle skulle lært å lese på rekordtid. Vi skulle lest om gris. Og om duer. Og om effektive måter å lappe hullene i taket på. Og om hvordan jorden her kunne produsert litt næringsrik mat.

I nabotunet bor enda flere familier. På bakken er stein, søppel og plastikkflasker. Mor til F går rundt med sår som blør på armene. Mannen hennes biter. De minste barna er nakne. Og de eldste har fått tøffe ansikter. Her handler det om overlevelse. Bestemor kommer bort til meg. Hun har store blomstrete skjørt, skaut, lyseblå strømpbukse, men ingen sko. Hun kysser meg på hver centimeter av ansiktet. Hvert kyss kommer med en velsignelse, og hun korsor både meg og seg selv. Bestemødre og tro, det er vel det som holder verden gående. Og lek. Hva kan en steinrøys brukes til? Mye. Den kan bli til fotballmål og målstrekk for å løpe om kapp. Den kan romme steiner som er akkurat store nok, og små nok for å lære å sjonglere. Og i disse øyeblikkene, når det gnistrer i øynene til barna, og de ler, og vi alle glemmer for et lite øyeblikk alt annet vi har å bale med, da er jeg gjennomlykkelig.

SÅ VELDIG MANGE FARGER

Så jeg fikk møte barna hjemme hos seg selv. Jeg har blitt vist det de er stolte av. Og jeg har fått samtalt med mange foreldre om skole. Det er nok ikke tilfeldig at det er meg L kommer løpende bort til når vi samles i parken til uteskole. Det er to ting hun må fortelle meg, og hun vet ikke helt hvor hun skal begynne. Men – det viktigste først: Hun har mistet en tann! Se! Og jeg får se, og jeg får kjenne på den andre, som også begynner å løsne. Når man mister tenner er man gammel nok til å begynne på skole, sier jeg. Og det var nettopp det som var det andre: Jeg får lov til å begynne på den store skolen i september!

Kontrastene er på sett og vis så store. Det er så mye her som er håpløst. Og det er så mye håp. Og midt i dette spennet er det altså lurveleven – barn som ikke blir knekt, men evner å stå i spennet. Som skaper noe ut av mulighetene som blir gitt dem. Og det er så mange farger. Så veldig mange farger.

Sånn fylles dagene i Romania. Til randen. Av gode og vonde inntrykk, som til sammen viser meg glimt av en verden som er så langt fra min egen at det er umulig å ta inn over seg. I seg selv er det uutholdelig. Men opplevelsene kommer heldigvis med en god dose tro, håp og kjærlighet: Jeg tror på skole, jeg håper på endring og jeg blir mer og mer glad i disse barna.

SR-leder

Nestekjærlighet utfordrer

MF er et studiested med et stort mangfold. Studentene kommer fra ulike steder og miljøer i Norge. De har ulik erfaring og ulike forventninger. Andelen internasjonale studenter øker også for hvert år, noe som er en stor berikelse for MF som studiested.

TEKST: INGVLID BJØRNØY LALIM, LEDER AV STUDENTRÅDET

NESTEKJÆRLIGHET I MF-GANGEN

Som skapt i Guds bilde er vi skapt til fellesskap med hverandre. Løgstrup sa at "Den enkelte har aldri med et annet menneske å gjøre uten å holde noe av dette menneskets liv i sine hender". Det er et flott aspekt på hva nestekjærlighet handler om. Det handler om å møte mennesker. På MF finner vi nestekjærlighet i gangene. Et smil og et nikk når man går forbi hverandre, de gode samtalen rundt kantinebordene og de gode diskusjonene hvor vi utfordrer hverandre. Det er ingen selvfølge

Et smil og et nikk

På MF finner vi nestekjærlighet i gangene. Foto: Marius Bergersen

at det er slik. Studenter og ansatte har et felles ansvar for å sørge for at MF er et godt sted å være. Tar vi dette ansvaret på alvor, vil MF fortsette å være et godt studiested og en god arbeidsplass.

UTFORDRET AV MEDSTUDENTER

Nestekjærlighet handler også om å heve stemmen når urett skjer. Enten ved å kjempe for de svakes sak med ord, eller protestere mot urett ved handling. I dette nummeret av Lys og liv kan vi lese om to MF-studenter som gjør nettopp dette. Det er flott med mennesker vi kan feire og heie på. Men det er ekstra flott med de menneskene vi kan feire, og som samtidig utfordrer oss. Vi har flere av dem her på MF. Studenter som stiller opp for mennesker som ikke er like privilegert som en selv, enten på MF eller i samfunnet for øvrig.

Jeg er stolt av å være student på et studiested som har høyt faglig nivå, og hvor det samtidig er ansatte og studenter som utfordrer meg på andre sider av livet, på nestekjærlighet, respekt og likeverd.

Forskning aktuelt

Forskningsrådet støtter MFs forskerskole

MFs forskerskole *The national interdisciplinary Research School Religion-Values-Society (RVS)* har fått bevilget pengestøtte fra forskningsrådet over 8 år. RVS er en av syv nasjonale forskerskoler som i oktober 2015 ble tildelt penger fra Forskningsrådet. Bevilgningen vil være i overkant av 20 millioner kroner for perioden 2016-2023.

Forskerskolen, som driftes av MF, er et samarbeid mellom en rekke institusjoner, som Universitetet i Agder, Misjonshøgskolen, Diakonhjemmet høgskole, Høgskolen i Volda, Universitetet i Oslo, Universitetet i Umeå, Universitetet i Uppsala, UiT – Norges arktiske universitet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og Universitetet i Bergen. Forskerskolen har fokus på religion, samfunn og verdier.

LØFT FOR RELIGIONS- OG VERDIFORSKNING

Forskerskolene tilbyr veiledning og seminarer for doktorgradsstudentene. Den sikrer også nettverk mellom studenter, veiledere og seniorforskere. Slik øker forskerskolen sjansene for å få tilgang til kompetanse og å utvikle kompetansen på fagfeltet.

– Bevilgningen vil bety et løft for religions- og verdiforskningen i Norge, og ikke minst skaper den grunnlag for et utvidet samarbeid på tvers av institusjoner, fagdisipliner og nasjonsgrenser. En rekke fag er representert i RVS: religionsvitenskap, religionspsykologi, religions sosiologi, religionspedagogikk, diakoni, flere sosial- og helsedisipliner, pedagogikk og teologi, sier daglig leder i RVS, og professor i pedagogikk ved MF, Geir Afdal.

– I tillegg til mange og sentrale norske fagmiljøer, er to betydelige svenske universiteter med, Umeå og Uppsala, samt Boston University med som internasjonale partnere. Bevilgningen er av stor betydning for MF, som tilrettelegger og leder av denne satsingen, sier Afdal.

TO MF-SKOLER

I tillegg til RVS er MF også med i en annen forskerskole som var blant de sju som fikk støtte fra Forskningsrådet. Forskerskolen *Authoritative Texts and Their Reception: National Research School on Textual Interpretation*, ledes av Universitetet i Oslo, med MF, Universitetet i Bergen, UiT – Norges arktiske universitet, og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet som samarbeidspartnere.

Forskningsrådet mottok 36 søknader til fristen 15. april, og det ble søkt om nærmere 830 millioner kroner til sammen.

Kartlegging av undervisningstjenesten i Den norske kirke

Helene Horsfjord, Torgeir Sørensen, Gunnar Heiene, Heid Leganger-Krogstad og Morten Holmqvist har i høst avlevert forskningsrapport-

ten: *Kompetanse, utdanning og motivasjon: en kartlegging av undervisningstjenesten i Den norske kirke*. MF inngikk i mars 2015, etter en åpen anbudskonkurranse, en tre års rammeavtale med Kirkerådet som omfatter forskning på Trosopplæringsreformen i Den norske kirke. Høstens rapport er resultatet av det første delprosjektet i denne avtalen.

Oppdraget for rapporten var å kartlegge trosopplæringsansattes motivasjon for undervisningsarbeid i kirken, deres faglige bakgrunn og kompetansebehov, deres forståelse av og ønske om vigsling og deres tidsperspektiv på tjeneste i undervisningsfeltet i Den norske kirke. Du kan lese rapporten på mf.no/prosjekt-1.

Publikasjoner

Jan Terje Christoffersen, Jan-Olav Henriksen, Sjur E. Isaksen og Hallvard O. Mosdøl har alle bidratt i boken *Gudstjeneste à la carte : liturgireformen i Den norske kirke*. Verbum Akademisk 2015. Christoffersen og Mosdøl er blant bokens redaktører, og har deltatt i forskningsprosjektet som ligger til grunn for utgivelsen.

Kristin Bliksrud Aavitsland har skrevet «Remembering Jerusalem in Medieval Scandinavia» i *The Formative Past and the Formation of the Future. Collective Remembering and Identity Formation*. Novus Forlag.

Bernt T. Oftestad har skrevet *Den katolske kirke og liberalt demokrati*, utgitt i serien «Instituttet for sammenlignende kulturforskning. Serie B, Skrifter», på Kolofon forlag.

Ole Jakob Filtvedt har fått utgitt sin doktoravhandling i serien WUNT 2: *The Identity of God's People and the Paradox of Hebrews*, på Mohr Siebeck, mens **Ernst Baasland** har utgitt sin store *Parables and Rhetoric in the Sermon on the Mount : New Approaches to a Classical Text*, også denne på Mohr Siebeck (WUNT 1). Baasland har i tillegg skrevet "Consistent Jesus Research? : Bultmann's Die Geschichte der synoptischen Tradition (1921) and Jesus (1926) Revisited", i *Ephemerides Theologicae Lovanienses. Louvain Journal of Theology and Canon Law* bind 3, 2015 og Ole Jakob Filtvedt har skrevet "Creation and salvation in Hebrews" i *Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche*, bind 2/2015 og "Jødedom eller jødedommer i det første århundret?" i *Teologisk Tidsskrift* nr 3, 2015. I samme nummer har **Atle Ottesen Søvik** skrevet "Om forskjellen på dyr og mennesker i lys av evolusjonen".

Frida Austvoll Nome har sammen med Finn Henrik Thune (NUPI) skrevet "The Dysfunctions of Non-party Conflict Diplomacy" i: *Dialogue and Conflict resolution - The potential and limits of dialogue as a tool for conflict resolution*. Ashgate 2015.

Karl Olav Sandnes har skrevet "A Storm-Tossed Ship: A Metaphor for the Church Comes into Being" i *Misjon - tro - skole : festskrift til Arne Redse*. Portal forlag.

Gunnar Heiene har skrevet «Menneskesynet som basis for et fellesskap for alle» i *Helt med! I samme fellesskap uavhengig av funksjonsevne*, Gyldendal Akademisk.

Knud Jørgensen er blant redaktørene i *Reflecting on and Equipping for Christian Mission*, som er bind 27 i Regnum Edinburgh Centenary Series, og i tillegg til Jørgensen bidrar doktorgradsstudent Dawit Olika Terfassa fra MF med kapitlet: «Migration and Theological Education» og Vidar L. Haanes med kapitlet «Missiology and Theology in Dialogue». Knud Jørgensen og Tormod Engelsen er også blant redaktørene av *Freedom of Belief & Christian Mission*, som er utgitt i samme serie.

Min forskning Forkynnelse for Små og Store

TEKST: LENA SKATTUM SANDVIK
FOTO: TOM HENNING BRATLIE

Trosopplæringsprosjektet FoSS undersøker *gudstjenestens forkynnelsedel i utvidet forstand*.

Førsteamanuensis Tone Stangeland Kaufman er prosjektleder for forskningsprosjektet. Hun utdyper hva forskningen skal gå ut på:

– Innenfor homiletikken (fagfeltet forkynnelse) var hovedfokuset lenge predikanten. Siden ble man mer opptatt av tilhørerne. Denne studien vil undersøke både forkynneren og tilhørerne, men kanskje aller mest selve prekenhendelsen, og hva som skjer i dette møtet.

ET MØTE

Det overordnede forskningsspørsmålet for prosjektet er: "Hvordan kan møtet mellom forkynnelse og tilhørere i gudstjenester, som inngår i ulike trosopplæringstiltak, beskrives og forstås?" – Målet vårt er å kunne si noe mer om hvordan prekenhendelsen erfarer, og dermed også noe om hvordan prekenen kan forstås teologisk, sier Stangeland Kaufman.

Prosjektet skal være ferdig i 2017. Gruppen som arbeider med prosjektet består i tillegg til Tone S. Kaufman av stipendiat Linn Sæbø Rystad, professor Heid Leganger-Krogstad, professor Sverre D. Mogstad, førsteamanuensis Morten Holmqvist, postdoktor Kristin Graff Kallevåg og førstelektor Hallvard O. Mosdøl. De har til nå observert seks gudstjenester som inngår i trosopplæringstiltak.

– Materialet som skal analyseres etableres gjennom både deltakende observasjon, filmopptak, fotografering og intervjuer med forkynnerne og enkelte gudstjenestedeltakere. Den muntlige

prekenen blir transkribert og utgjør sammen med prekenmanus også en del av materialet.

MÅL OG VIKTIGHET

Trosopplæringsplanen *Gud gir – vi deler* «anbefaler at ethvert tiltak i trosopplæringen skal ha tilknytning til menighetens gudstjenesteliv». Hensikten er både innlemmelse i fellesskapet der de hører til og religiøs/kristen læring: «Barn og unges plass i menighetens fellesskap blir på denne måten tydeliggjort». Idealet er at gudstjenestene skal favne barn og unge med deres familier – samtidig med den øvrige menigheten. Dette forskningsprosjektet belyser hvordan dette sikres når menighetens hovedgudstjeneste inngår som en del av et trosopplæringstiltak som nødvendigvis har en opplagt målgruppe, nemlig eksempelvis 4-åringene (4-årsbok), 6-åringene (dåpsskole), 7-9-åringene (tårnagerter) eller 11-åringene (Kode B-deltakere og juniorkonfirmanter).

Prosjektet har som mål å utforske hvordan forkynnelse for store og små erfarer av både lyttere og predikanter. – Vi håper våre funn og analyser kan være ressurser for forkynnerne når de arbeider med sine prekener til en bredt sammensatt menighet bestående av både unge og eldre. Videre ønsker vi at prosjektet skal kunne bidra i den homiletiske fagsamtalen. Vi utvider det empiriske feltet ved å fokusere på forkynnelse og barn, og det teoretiske ved å bringe inn perspektiver og metoder som til nå har vært lite brukt innenfor homiletikkfeltet, sier Stangeland Kaufman.

Jesu selvhengivelse og våre ofre

Hvordan kan en fullkomment god Gud løse problemet knyttet til vold og død ved selv aktivt å begå, oppfordre til, eller passivt tillate (ofte dødelig) vold?

TEKST: FØRSTEAMANUENSIS ASLE EIKREM
FOTO: ISTOCKPHOTO

Historier om ofre er en del av kulturarven de fleste steder i verden. Hvor møter vi ikke historier om en mor eller en far som ofrer livet for å beskytte sine barn fra fare, om soldater som ofrer sitt liv på nasjonens alter, eller de mindre dramatiske historiene om mennesker som ofrer tid og penger for å kunne dyrke sine hobbyer? Dette er historier om bevisste valg mennesker gjør for å realisere et høyere gode. Men det finnes også andre historier om ofre, de talløse tragediene om ufrivillige ofre for mobbing, psykisk og fysisk mishandling, menneskehandel, trafikkulykker, økonomisk og kulturell «fremgang» - listen er lang og blir stadig lengre.

Så langt våre kulturelle minner strekker seg har menneskelivets mening vært uløselig knyttet til offerforestillinger. Kanskje ikke så rart at den gamle vediske hymnen «Asyavamsya» fremstilte offeret som «verdens navle»? Spiller vi ikke alle en rolle i en offerhistorie?

Også i kristen livstolkning har offerhistorier vært svært sentrale meningskomponenter. Disse historiene er knyttet til ulike relasjonelle dynamikker: hvordan Gud handler overfor mennesker, hvordan mennesker handler overfor Gud, og hvordan mennesker som er motivert av sin tro på Gud handler overfor hverandre. For å karakterisere den første, omtaler Bibelen Jesus som offerlam, paktsoffer, soningsoffer, syndoffer og takksigelsesoffer, i forbindelse med den andre kalles mennesker til lovprisningsoffer, og på det mellommenneskelige plan oppfordres vi til å følge Jesu eksempel til selvoppofrende å ta opp vårt kors og holde ut urettmessig lidelse.

OM GUD OG VOLD

Særlig etter opplysningstiden har bibelske offerforestillinger blitt mye kritisert. Denne kritikken har hatt mange ulike aspekt, men det er først og fremst voldsaspektet innenfor offertenkningen som har blitt gjenstand for kritikk. Litt forenklet kan vi formulere kritikken på følgende måte: hvis de bibelske offerforestillingene baserer seg på at vold kan ha positiv betydning for det å fostre gode relasjoner, så skapes det et paradoks i hjertet av den kristne forestillingsverden. Gode levende kjærlighetsrelasjoner og offerhandlinger utelukker hverandre gjensidig i den forstand at middelet for å oppnå godt relasjonelt liv kommer i konflikt med målet på en måte som skaper en indre spenning i Gudsbegrepet: hvordan kan en fullkomment god Gud løse problemet knyttet til vold og død ved selv aktivt å begå, oppfordre til, eller passivt tillate (ofte dødelig) vold?

Et forsøk på å drøfte denne kritikken viser på en uovertruffen måte hvorfor systematisk tenkning er viktig for kristen tro. Vi er nødt til kritisk å vurdere hvorvidt det er en konsistent indre sammenheng mellom de ulike forestillinger et kristent livssyn er bygd opp av. Hvilke kristne forestillinger om hva som er et godt relasjonelt liv rammes av denne kritikken, og hvilke gjør det eventuelt ikke? For å avgjøre dette spørsmålet er vi avhengig av å utvikle et begrepsapparat nyansert nok til at vi evner å dekke fylde av de rike erfaringsområdene som er knyttet til de respektive relasjonelle dynamikkene. Hva er vold? Hva er et offer? Hva er kjærlighet? Hvem er Gud? Før disse spørsmålene (og flere med dem) er besvart er det ikke mulig å ta stilling til kritikken formulert over. Men dette er ikke bare et teoretisk arbeid for spesielt interesserte. Den kristne systematiske teologien bidrar til at kristne får en rikere erfaringsverden og et rikere handlingsliv.

KOMPLEKSE BEGREPER

I mitt stadig pågående forskningsprosjekt forsøker jeg å tenke kritisk og systematisk om forholdet mellom ulike forestillinger knyttet til vold, offer og kjærlighet som finnes i kristen tradisjon. Selv om mange mennesker anvender disse ordene relativt uanstrengt i dagligspråket, så er de som teoretiske begreper i humanvitenskapelig sammenheng notoriske for sin høye grad av kompleksitet. Vold kan eksempelvis være fysisk/psykisk, direkte/indirekte, frivillig/ufrivillig, kollektiv/individuell osv. Ordet *offer* har på sin side blitt brukt til å benevne det å bli gjort til offer for noe (*lat. victima*), det aktivt å ofre noe for noe(n) (*lat. sacrificium*), det å la seg ofre for noe (*lat. oblatio*), og man kan, innenfor offervokabularet, finne forståelser av offer som det å akseptere tap som ikke involverer det som gjør oss til en person (selvbegrensning), det midlertidig å oppgi noe av seg selv for å forsterke en personlig relasjon i det lengre løp (selvoppofrelse), handlinger som fører til permanent personlig tap (selvdestruksjon), handlinger som fører til at vår person går fullstendig tapt (selvødeleggelse) og det å gi noe uten å gi opp noe (selvhengivelse).

Hva så med *kjærlighet*? Det kan forstås som en bestemt form for holdning, handling og følelse, og som relasjonskvalitet. Dette er

bare noen få smakeprøver fra det begrepsarbeidet som må til for å kunne utvikle et språk rikt nok til at vi evner å se nyansene i de relasjonelle dynamikkene som utspiller seg mellom Gud og mennesker og mennesker imellom. I rammen av denne korte kronikken er det selvsagt ikke mulig å folde ut hele dette lerretet, verken begrepsmessig eller argumentativt. Jeg ønsker likevel å kaste noen tanker ut i luften som leseren kan grunne videre på.

JESU SELVHENGIVELSE OG VIKTIMISERING

Hvordan skal vi forstå Jesu relasjon til Faderen og Ånden i lys av de begrepsbestemmelsene jeg antydte ovenfor? I oppstandelsens lys mener jeg at Jesu forhold til Faderen og Ånden må forstås som *selvhengivelse*, fordi Jesus, i liv og død, ikke gav opp noe av det som gjorde ham sant guddommelig (sin evige kjærlighetsrelasjon til Faderen og Ånden), ei heller noe av det som gjorde ham sant menneskelig. Det er som sant menneske at Jesus står opp som den evige Sønnen, og vise versa. Ettersom det er denne relasjonelle dynamikken det troende mennesket lar seg adoptere inn i, så mener jeg videre at også menneskets forhold til Gud i tro og lovprisning må forstås som *selvhengivelse*. I dette kraftfeltet taper mennesker ingenting av det som gjør dem sant menneskelige.

Men hvordan skal vi da forstå Jesu korsdød, og den død mange kristne lider som følge av sin tro? Her mangler vi egentlig et godt ord på norsk. På latin og engelsk har vi imidlertid som nevnt et vokabular som hjelper oss noe på vei, nemlig skillet mellom *victimal/victimization*, *sacrificium/sacrifice* og *oblatio/oblation*. Jesu død og martyrdøden må forstås som det vi med et norsk nyord kanskje kan kalle *viktimisering*, dvs. det ufrivillig å bli myrdet. Men her er det viktig å holde tungen rett i munnen. Mens jeg mener *mordet* på Jesus ikke har noen positiv relasjonell betydning for forholdet mellom Gud og mennesker, så mener jeg definitivt at hans *død* hadde det. Oppstandelsen åpenbarer samtidig Faderen og Åndens dom over *mordet* på Jesus, og hvordan det går med det mennesket som dør i Gud. Det er reaksjonen fra Faderen og Ånden på Jesu selvhengivelse som gjør det mulig for oss å bekjenne at den Gud som åpenbarer seg i Jesu historie er kjærlighet.

PROTEST OG HÅP

Men betyr ikke dette at vi trivialisere smerten mennesker opplever når dem man elsker dør? På dette punktet er det viktig å skille mellom tap innenfor rammen av det livet vi lever i verden her og nå, og tap i relasjon til Gud. Mens det første tapet er genuint tragisk, så ser kristen tro dette tapet i lys av oppstandelsestroen. Det er kun på dette grunnlaget vi kan møte døden (enten provosert eller naturlig) i både protest og håp, mellom smerten av tap og i usikkerhet og håp om evig liv. I møte med Jesu død gjennomgår vår erfaring av døden en forvandling fra det tragiske til det tragisk optimistiske. Mens vi kan tape vårt liv i relasjon til andre mennesker, er dette tapet midlertidig erfart i lys av troen på at ingenting kan gå tapt for Gud:

«Om vi lever, så lever vi for Herren, og om vi dør, så dør vi for Herren. Enten vi da lever eller dør, hører vi Herren til. Det var derfor Kristus døde og ble levende igjen, for at han skulle være Herre over både levende og døde» (Rom 14, 7-9; se også Rom 8, 38f).

Folk

REDIGERT AV
MARIANNE TORP

PERSONALNYTT

Informasjonsleder **Marianne Torp** går av med AFP ved nyttår og avslutter dermed sin nærmere 25 års trofaste tjeneste ved MF.

Marielle Stigum Gleiss er tilsatt i engasjement som førsteamanuensis i samfunnsfag for en periode på to år fra 1. januar 2016.

TIDLEG JØDEDOM OG KRISTENDOM I ROMA

Første veka i oktober var Line M. Bonde og Nils H. Korsvoll, stipendiatar frå MF, med på eit nordisk PhD-seminar om jødedom og kristendom i Roma i det første tusenåret. Det nordiske p.hd.-nettverket *The Study of Judaism, Christianity and Islam in the First Millennium (NNJCI)* var arrangør.

DISPUTASER

Ingvild Røsok

forsvarte sin avhandling "The Reality of Love: A Critical and Constructive Analysis of Karl Rahner's Theology of Love" 25. september. Fra venstre: Professor Terje Hegertun, dosent Karin Johannesson, professor Werner Jeanrond, Ingvild Røsok og rektor Vidar L. Haanes.

Marianne Rodriguez Nygaard

forsvarte sin avhandling "Caring to know or knowing to care? Knowledge Creation and Care in Deacons' Professional Practice in the Church of Norway" 9. oktober. Fra venstre: Professor Hans Stifoss-Hanssen, professor Mary Elizabeth Moore, Marianne Rodriguez Nygaard, professor Kjetil Fretheim og rektor Vidar L. Haanes.

Sigrid Helene Kjørven Haug

forsvarte sin avhandling "The illness experiences of older people with incurable cancer in specialized palliative health care contexts. A qualitative study in clinical psychology of religion of the interactions between daily living and existential meaning-making" 16. oktober. Fra venstre: førsteamanuensis Niels Christian Hvidt, førsteamanuensis Gry Stålsett, Sigrid Helene Kjørven Haug, professor James W. Jones og rektor Vidar L. Haanes.

Andakten

For eg høyrer menneska til ...

TEKST: LINN SÆBØ RYSTAD, STIPENDIAT MF
DIKT: JOHN DONNE
OVERSETTELSE: ÅSMUND BJØRNSTAD

«Eit menneske er inga øy, sitt eige heile; kvar ein er bit av eit kontinent, del av fastlandet. Vert ein leirklump vaska i havet, gjer det Europa mindre, like mykje som gjaldt det eit forberg eller eit jordegods i ein vens eller ditt eige; kvart menneskes død minkar meg, for eg høyrer menneska til, så send aldri bod etter kven klokka ringer for; ho ringer for deg.»

Boka og filmen «Gutter er Gutter» er nok mest

kjent for det nydelige utropet: «Single parents alone together!» fra terapigruppen for single foreldre. Jeg synes høydepunktet er hovedpersonen Wills karakterutvikling som skjer i samtale med diktet ovenfor av John Donne.

Will er rik, ungar, lat, elsker damer og lyver på seg en to år gammel sønn for å bli med i terapigruppen for single foreldre, slik at han kan treffe sårbare, single mødre. Han begynner boka med å si: «All men are islands». Gjennom møtet med suicidale og deprimerede Fiona og hennes sønn Marcus, forandrer Will seg. Will erfarer at det er fint å bli godt

kjent med noen og å bli glad i noen. Også noen som han aldri hadde trodd at han skulle like. Til slutt sier han: «*Every man is an island. And I stand by that. But clearly some men are part of island chains. Below the surface of the ocean they're actually connected.*»

Tema for dette *Lys og Liv* er nestekjærlighet. I en verden med krig og flyktningekrise, og i en vanlig hverdag, står dette diktet ut som en protest og en påminnelse til alle om at du ikke er en øy. På et eller annet vis henger vi sammen. *Kvart menneskes død minker meg, for eg høyrer menneska til.*

Administrasjonen besøkte Eidsvollbygningen

En av de virkelig store regnværsdagene i høst satte administrasjonen seg på toget og reiste til Eidsvollbygningen. Her ble det omvisning og informasjon om historien rundt 1814, men også mye om selve bygget og den omfattende restaureringen i forbindelse med 200-årsjubileet.

Vinne og hvile

Studentprestene laget konkurranse om å gjette hvor mange Fox det var i krukka for å skape blest om høstens hverdagsretreat. Først konkurranse med premie, så god reklame for retreaten som er en ukens opplegg og en del av de helt vanlige dagene på MF. Studentprestene Elin Lunde og Tore Schwartz Olsen er her sammen med en gjettende student.

Bedre minne – bedre eksamen

Oddbjørn By har en verdensrekord i det å huske. Han kom til MF 1. oktober for å lære studenter og lærere å huske bedre. Han mener at det er teknikk som er viktig, men å lære å bruke teknikkene er enda mer viktig.

Presten og Ateisten

6. oktober lanserte *Ung Teologi* høstens utgave av tidsskriftet, med tittelen "Religionsdialog". De inviterte Stian Kilde Aarebrot og Didrik Söderlind (bildet), som sammen har skrevet boka "Presten og Ateisten", til en samtale ledet av studiedekan Atle O. Søvik. Mot slutten av samtalen ble det åpnet for spørsmål fra salen.

Det skjer på MF Våren 2016

FOLKEKIRKEN OG FOLKETS KIRKER

Hvordan ivaretar vi landets kirkebygg i et endret livsynspolitisk landskap? MF og KA inviterer til konferanse på MF 14.-15. april 2016.

Kirkene i Norge er både gudshus og kulturminner, knutepunkter i lokalsamfunnet og del av landets kulturarv. I en tid der mange strukturer er i endring, er det grunn til å sette søkelys på landets kirkebygg.

MF og KA inviterer forskjellige aktører fra kirkeliv og kulturminnevern til denne todagerskonferansen om kirkebyggenes fremtid i Norge.

MENIGHETSUTVIKLING ETTER KIRKEVALGET

MF, Kirkerådet og KA inviterer til konferanse på MF 2. mars 2016. Kirkevalget 2015 ble på mange måter historisk. Det var første gang det var alternative lister til valg til bispedømmeråd / Kirkemøtet. Det var ulike grupperinger og posisjoner innen folkekirken som ble synliggjort, med sine slagord: Åpen folkekirke, levende folkekirke og mangfoldig folkekirke. Vi kunne se konturer av ulike visjoner for Den norske kirke, selv om dette ikke var klare alternativer. Vi stiller nå spørsmålet hva de ulike visjoner og idealer for kirken vil bety for menighetslivet lokalt. Hvilke utvikling for menigheten vil kirkeledere som er valgt inn arbeide for? Dette er spørsmål som vil bli belyst med foredrag og erfaringsdeling.

Seminaret arrangeres av «Menighetsutvikling i folkekirken» ved MF, i samarbeid med Kirkerådet og KA.

Les mer om arrangementene på mf.no

EN ÅPEN BIBEL

INGVILD RØSOK OG
STEINAR SKARPNES, RED

Ord og navn i Bibelen

Ord og navn i Bibelen er et oppslagsverk som skal brukes sammen med Bibel 2011. Mer enn 6500 ord fra Bibelen er presentert med et bredt utvalg av bibelsitater til hvert ord. I tillegg er alle bibelske navn og steder gjengitt med en kort beskrivelse og anvisning til hvor i Bibelen de er brukt.

Kr 498,-

Boka kjøpes i din lokale bokhandel eller på www.verbumforlag.no

 Verbum

Tusen takk Marianne!

TEKST: LENA SKATTUM SANDVIK

Det er bare noen uker igjen på jobb for informasjonsleder Marianne Torp. Hun har vært ansatt i informasjonsavdelingen på MF i 23 år. Tidligere var hun også ansatt i en toårsperiode på praktikum.

– Marianne har betydd utrolig mye for MF i tiden hun har vært tilsatt hos oss. Hun er på mange måter vårt ansikt utad, i møte med givener og i kontakten med både MFs venner og med foreningene. Det vil rett og slett ikke være mulig å erstatte henne, og jeg er dypt takknemlig for jobben hun har gjort, sier rektor Vidar L. Haanes.

PENSJONIST

Marianne har blitt 62 år i 2015, og ønsker nå å tilbringe mer tid med mannen Egil, som også er pensjonist. Informasjonslederen ser tilbake på gode MF-år.

– Tidlig i MF-karrieren fikk jeg utfordringer og ansvar. Jeg har blitt tatt på alvor når jeg har foreslått noe nytt. Dette, sammen med de mange gode arbeidskollegaene, gjør at det har vært lett å trives på MF.

FINE MINNER

Marianne mimrer tilbake på gode MF-opplevelser og husker spesielt godt hvordan 50-årsdagen hennes ble feiret for 12 år siden. Hun skryter også av sosiale samlinger hjemme hos kolleger.

– Ellers er det flotte opplevelser når en giver ringer med et ønske om å øke beløpet på sin faste givertjeneste. Jeg har også hatt mange flotte møter med unge som har kommet til MF med tanke på å tjene Gud med livet sitt.

Marianne ønsker å hilse med en hjertelig takk til alle MF-givere som hun har hatt kontakt med på telefon, gjennom e-post eller ved besøk på MF.

VITAL BASE® Benkeputer

Putene har en sterk aldrings- og varmebestandig friksjonsduk på undersiden som sørger for at den ligger i ro på benken. Alle putene har glidelås for enkelt vedlikehold og rengjøring av trekk. Mer enn 400 fargenyanser i flammehemmende tekstiler av ull og ullblandinger.

Be om prøver og pristilbud!

VITAL BASE®

Your Challenge - Our Science

Myravegen 9, N-6060 Hareid
Tel +47 70 09 59 50 | firmapost@vitalbase.no
www.vitalbase.no

Individuell tilpasning og ergonomisk utforming.
Seteputer, ryggputer, kneleputer, formlpasning.
Nesten alt er mulig.

Boktipset

«Gudstjeneste à la carte»

En ny bok om gudstjenestereformen i Den norske kirke.

TEKST: JAN TERJE CHRISTOFFERSEN

Hallvard Mosdøl og undertegnede er medredaktører for boken «Gudstjeneste à la carte» som kom ut på Verbum i september. Boken slippes samtidig som bredden av menigheter i Den norske kirke nå på ny gjennomgår sine lokale gudstjenesteordninger basert på den nye ordningen. Samtidig arbeider Kirkerådet med forslag til justeringer av liturgi som nå har blitt prøvd ut i full skala et par års tid. Gjennom 15 kapitler gir boken en bred, tverrfaglig gjennomgang av reformens mange ansikter. I sum handler det om forholdet mellom visjon og virkelighet. *Har reformen skapt den fornyelse som kirkens ledelse så for seg da reformen ble vedtatt for 12 år siden?*

OMFATTENDE FORSKNING

«Gudstjeneste à la carte» bygger sine analyser på et omfattende forskningsmateriale. Redaksjonsgruppen har jobbet sammen med Pål Kjetil Borvar ved KIFO (Institutt for kirke-, religions- og livsynsforskning) om å samle inn og analysere data fra fire av landets bispedømmer fra nord til sør. Det

omfatter samtlige lokale grunnordninger fra nær 400 menigheter og 16 gruppeintervjuer fra store og små menigheter i de samme bispedømmene. Forskergruppen har også intervjuet personer som ledet reformarbeidet, samt gjennomgått en stor mengde dokumenter fra selve saksbehandlingen. Til sammen gir dette et representativt bilde både av hva reformen tok sikte på, og hva som så langt er blitt resultatet.

Biskop emeritus Finn Wagle, som fra starten ledet reformarbeidet, har skrevet bokens etterord. Her spiller Wagle den begeistring som mange i kirkeledelsen kjente da vedtaket i sin tid ble fattet. Boken gir samtidig innspill til hvor problematisk denne inngangen til reformen var. Gudstjenestereformen ble vedtatt av Kirkerådet uten kirkerettslig myndighet, og uten at reformen var sikret økonomisk. All innsats ble viet utarbeidelsen av de nye ordningene, inklusiv salmebok og tekstbok, mens det i liten grad fantes penger eller planer for opplæringen av de frivillige og ansatte som fikk ansvar for at reformens visjoner ble virkeliggjort. Det omfattende materialet som nå er stilt menighetene til rådighet, ser ut til å ha virket mer tyngende enn inspirerende. Det har vært som å komme på en restaurant med så altfor mange retter og der få en meny på et fremmed språk. Du blir utmattet lenge før

du blir mett. Den norske kirke har så langt fått en liturgireform, men i langt mindre grad en gudstjenestereform. Det er ennå langt fra visjon til virkelighet.

DET ER NÅ DET BEGYNNER

Oppslutningen omkring Den norske kirkes gudstjenesteliv har sunket med 11 prosent siden reformen ble vedtatt i 2003. Årsaken til dette er mange, men så langt har altså ikke reformen klart å snu tendensen. For gudstjenestereformens del er likevel de tyngste etappene nå trolig tilbakelagt. De nye liturgiske ordningene har mange kvaliteter og et betydelig potensiale for inspirasjon og vekst. «Gudstjeneste à la carte» formidler at det er dette potensiale kirken nå må konsentrere seg om å virkeliggjøre. Gudstjenestereformen er ikke over. Det er nå arbeidet begynner.

Gudstjeneste à la carte, Liturgireform i Den norske kirke Anne Haugland Balsnes, Solveig Christensen, Jan Terje Christoffersen og Hallvard O. Mosdøl (red.) Verbum Akademisk (2015)

Boktipset

Ny lærebok i dogmatikk

Etter over 20 år har vi fått en ny lærebok i dogmatikk på norsk. *Gud, verden og håpet* heter den, og Harald Hegstad er forfatteren.

TEKST OG FOTO: LENA SKATTUM SANDVIK

Hvem er Jesus Kristus? Hva betyr det at mennesket er skapt i Guds bilde? Harald Hegstad er professor i systematisk teologi ved MF. Han har sett behovet for en ny grunnleggende fremstilling av kristen tro og lære på norsk.

ØKUMENISK OG LIVSTOLKENDE

– *Skiller denne boka seg noe ut fra tidligere dogmatikklærebøker?*

– Den største forskjellen er det økumeniske perspektivet. Selv om jeg skriver ut fra et luthersk utgangspunkt, tar jeg også hensyn til hvordan andre kirkesamfunn forstår ulike spørsmål og hvordan man har kommet til rette med ulike spørsmål i nyere læreramtaler og økumeniske dokumenter. Hegstad forteller at boken også er preget av et livstolkingsperspektiv, der kristen lære forstås som svar på allmenne livsspørsmål som også andre religioner og livssyn må ta stilling til.

Professoren har arbeidet med stoffet i boken i mange år, blant annet i forbindelse med undervisning. Men mesteparten av boken ble skrevet i løpet av det siste året. Boken er primært skrevet for studenter på bachelor-nivå.

– Men den vil kunne leses av alle interesserte. Også prester og andre som har studert teologi, kan ha godt av en oppdatering, sier forfatteren.

DET KRISTNE HÅPET

– *Lærte du noe nytt da du skrev boka?*

– Det meste av stoffet hadde jeg jobbet med tidligere, men det er alltid lærerikt å sette seg ned og formulere en helhetlig tekst. Særlig lærte jeg mye av å jobbe med kristologien (læren om Jesus), der jeg var nødt til å reflektere over den teologiske betydningen av Jesu liv. Ofte har teologien vært så opptatt av hans død og oppstandelse at det som ligger mellom fødsel og død har fått for lite oppmerksomhet.

– *Hva engasjerer deg mest i dogmatikken?*

– Som det framgår av tittelen, er det kristne håpet et viktig perspektiv i boken. Ofte er eskatologien (læren om de siste ting) blitt et isolert tillegg til slutt. I denne boken er håpet om hva Gud skal gjøre i fremtiden en nøkkel til å forstå det Gud gjør i dag. I og med Jesu liv, død og oppstandelse har Gud

foregrepet den endegyldige frelse. Et slikt perspektiv kaster lys både over det skapte menneskelivet og over den frelse som vi får motta ved Ordet og sakramentene og leve ut i kirkens fellesskap.

Gud, verden og håpet, Innføring i kristen dogmatikk Harald Hegstad Luther forlag (2015)

UTGIVELSER 2015

NR 1 11. FEBRUAR
NR 2 14. APRIL
NR 3 22. SEPTEMBER
NR 4 04. DESEMBER

Ettersendes ikke ved
varig adresseforandring,
men returneres MF
med påført ny adresse.

B POSTABONNEMENT
RETUR:
MF KARTOTEK
POSTBOKS 5144
MAJORSTUEN
0302 OSLO

Gleden over en ny arbeider

De siste to årene har Bispemøtet invitert de ferskeste prestene til samling på Gardermoen som en del av innføringsprogrammet. Det er en stor glede å møte de nye medarbeiderne i kirken etter at de har vært en liten stund ute i felten. Ikke fordi de alle er lutter smil og glede - det kan være tøft å starte i arbeidslivet. Noen deler fortellinger som avslører at det slett ikke er noen enkel livsvei de har valgt. Mange er fornøyde. De gleder seg over valget de har tatt. De har vært heldige med oppstarten og har trådt inn i arbeidsdagen i kirken med glede, trygghet og forventning. Alle har de valgt kirken som arena for sitt yrkesliv.

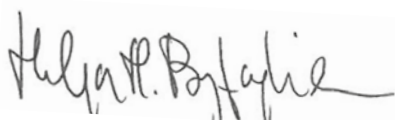
For en biskop er det på en spesiell måte gledelig å møte medarbeidere ved inngangen til det som kan bli et liv som prest i kirken. Tenk at de har valgt tjenesten i kirken som sin livsvei! Det er flott å se hvor dyktige de er. Det er inspirerende å se at de er forskjellige. Det er en glede å se hvor tydelig engasjerte de er! Og det gjør godt fordi det er løfterikt for kirkens fremtid. Ressurssterke og dedikerte unge medarbeidere gir optimisme og håp for folkekirkens fremtid.

Det er liten tvil om at vår kirke har mye å takke utdanningsinstitusjonene for. På de teologiske fakultetene møter unge mennesker fag og kall på en måte som både utvikler dem og styrker dem i valget deres. De får kompetanse og faglig modenhet som er viktigere enn noen gang for dem som skal formidle evangeliet.

Så vet vi at kirken har en rekrutteringsutfordring: Det utdannes simpelthen for få prester, kateketer og diakoner! MF er et av vår kirkes viktigste rekrutteringsverktøy og trenger støtte. MF har et nært samarbeid med menighetene. Her er en tradisjon og et prinsipp: Studentene skal formes og utdannes i samspill med menigheten, og MF trenger menighetens hjelp tilbake, i form av samarbeid, forbønn og givertjeneste.

MF tar imot unge mennesker, byr dem et sted for dannelse, utvikling og motivasjon, og sender arbeidere tilbake til menighetene. Det er en viktig, nødvendig og gledelig prosess.

Derfor fortjener MF vår støtte.

Helga Haugland Byfuglien
Preses i Bispemøtet

